

Laudáció Döbrentei Kornél költészetéről*

„A költészet egyike az emberi szellem maratoni távjainak. Valóban nagyon hosszú az út »lélektől lélekig«, amíg a kiválasztott kevesek által új formában megfogalmazott és új tartalmakat hordozó igazság valóságos tulajdonná lesz egy nemzet számára” – így vall 1972-ben, 27 évesen Döbrentei Kornél lélekről, költészetéről.

Ezért szívem szerint most méltatás helyett csak verseit olvasnám hosszasan. Az lenne az igazi méltatás a kortársak közt a legnagyobból. Hiszen József Attila-díján, Kölcsey-díján, Balassi-kard kitüntetésén, alternatív Kossuth-díján kívül is több oldalt töltene meg elismeréseinek, köteteinek felsorolása.

Igazán nagyra azonban nem csupán ez teszi, sokkal inkább az, hogy az igazságot kimondó, korszakos közéleti lírája mellett tematikus, poétikai, műfaji sokhangúsága kiemeli korának számos rangos költője közül is. A kilencesztendősen már verset író fiú 1956-ot gyermekként éli át, ám felnőtt, érett fejjel verseli meg, és válik ezzel a forradalmat megéneklő óriástriász tagjává Márai Sándor és Nagy Gáspár társaként.

A Fiú

Még fel-felugatnak a gépfegyverek,
hangjuktól az álom burka megreped,
kint, ha zörg a szélzilálta pléheresz,
jól tudom már, nem anygyszárny neszez,
surrog halálvemhű ólombogyó-raj,
és torokgyíkos gyermeki torokkal,
a hajnal sebnedvétől nyákos gallyak
közt hörögve gyászolnak a varjak,
s én riadt anyámat aggódva kérdem:
eltalálták a Kisjézust az égben?
(Talányos válaszát: „már igen s még nem”,

harminchárom évig tart, míg megértem.)

S a kívánság-levél, amit az este
az ablakba kitettem szívrepesve?

Félve keresem, hál' Istennek, nincs már ott,
üres a bekartonzott ablaktok,

hogy itt járt Ő, lényével mégis teli,

nem halt meg mégsem, minden ezt híreli,

eltűnt a lista, s megleltem hitemet,

langy-lágynak érzem a zúzos hideget,

s örökléttel kacér a kétes béke:

züllött cipő elsőnapos fényessége.

Költészete állandó rezonálás a magyar valóságra. A *Karácsony*, 1956-tól az *Átpingált Márciuson* keresztül a *Kardélen*-ig emberi, poétai igénye sosem volt kevesebb a teljes magyar valóság panorámás látásánál és láttatásánál.

Aki pedig a pokolig és a mennyig akar látni, nem lehet álkorszerű, divatos szövegszövögető kisiparos csupán: az csak szókatedrális-építő lehet, olyan költő, aki sorsfordító témákról teljes személyességgel, kimeríthetetlen bibliai jelképtárral, zavarba ejtően meghökkentő, eredeti, Szabó Dezső-i magaslatokra húzott szókatedrálisokkal örök érvényű igazságokat mond ki nekünk, rólunk, a felelősen szólni tudó és akaró nagyok kései, méltó utódaként.

Mint Babits, ő is a mindenséget vágyja versbe venni, és ebben magánál tovább is jutott. Nem csak lírája, de esszéi, gyermekeknek szóló versei és regényei, publicisztikája, lapszerkesztői tevékenysége is ezt bizonyítja.

Együtt bégetni a *nyájjal* senki sem látta. Türelme rebellis türelem, haragja, dühe mindig csak a megélhetési rettegőkhöz és hamis prófétáknak szól.

Döbrentei Kornélnak már rég babérkoszorú volt a fején, amikor végre nemrég a valóságban is megkapta azt. Életében klasszikussá lett: mint a legnagyobbak. Hisz életparancsa lett a '95-ben megfogalmazott ars poeticája: „Számomra két időszámítás létezik: A vers előtti és a vers utáni. A köztes mintha nem az én időm lenne. Nincs hatalmam felette. Lehet, amikor írok, valaki hatalmas, fölérhetetlen szellemiség súg nekem. Valószínű. De eszmélkedésem kezdetétől én csak annyit tudok, hogy el akarok mondani valamit, s azóta is rázom a rácst” (1995).

Tisztelt Ünneplők!

Ritka, kiváltságos pillanat élő klasszikussal találkozni, méltatni! Milyen jó, hogy nem kell majd tülekednie ott fenn, a magyar költészet halhatatlan óriásainak asztalánál, mert előre odakészített, üres szék várja majd, mikor – reményeink szerint még nagyon sokára – odaér. Mert Döbrentei Kornél költészete magyar örökség.

* *Elhangzott Budapesten, a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében a Magyar Örökség díj átadásakor, 2023. március 25-én.*

Az előtérben Döbrentei Kornél és Takaró Mihály